

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ՏՈՒՐՔ ՄԸ

ՀԱՆԳՈՒՑԵԱԼ Գ. Ս. ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆԻՆ

Յոյն յօդուածը, մասնակի յապաւումներով բաղկանաւ եմք Iraq Petroleum ամսօրեայ հանդէսէն:

ԽՄԲ.

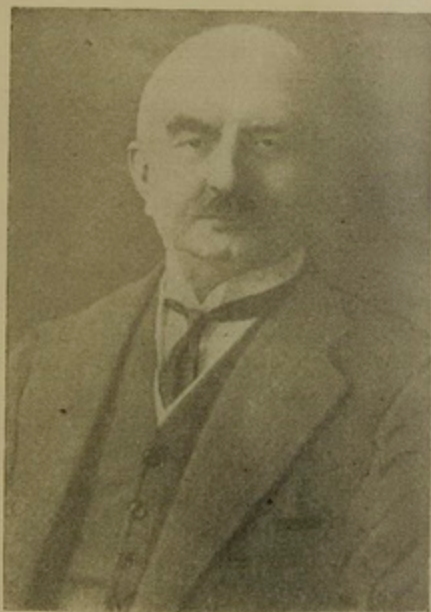
Անցեալ դարու ութսունական թուականներու կէսին, երիտասարդ մը Լօնտօն եկաւ մեքենագիտութիւն ուսանելու Քինկզ Քօլէճի մէջ: Եօթնասուն տարիներու ընթացքին, որոնք զինք կը բաժնեն ութսունամեայ ծերունիէն, որ մեռաւ 20 Յուլիսին Լիզպոնի մէջ, ժրջան երիտասարդ ուսանողը շատ մը դերեր պիտի կատարէր, վասնզի աշխարհ իրեն համար բեմ մը պիտի ըլլար: Արուեստասէր, հաւաքող, միջազգային դրամատէր, մարդասէր, քարիւղի մենատէր, գիւտագէտ, հին դրամներու մասնագէտ, այս բոլորը իր մէջ հաւասարապէս զարգացուցած էր, վասնզի որքան որ իր կեանքը երկար եղաւ, այնքան նաեւ գործօն և լեցուն:

Բայց գիտակցութիւնը, փորձառութիւնն ու իմաստութիւնը ածելով հանդերձ, ու մանաւանդ կեանքը որ կը ժպտէր իրեն, բնաւ պատճառ մը չեղան որպէսզի իր մէջ նսեմանար Ուսանողը: Երկու տարիներ վերջ, տակաւին քաղցրութեամբ կը յիշէր Լօնտօնի իր ուսանողութեան օրերը:

Ժողովրդային մամուլը միշտ ներկայացուց զինք իբրեւ խորհրդաւոր մարդ մը, տարօրինակ այլ վախազեցիկ հսկայ մը ու իր անունին կցեց մակդիր մը. — «Պրն. հինգ առ հարիւր»: Անոնք որոնք զինք աւելի լաւ ճանչցան գործակցելով իրեն հետ, կրնան վկայել խանդաղատանքով և սիրով լեցուն, ինքնավար մարդը իր մէջ, Անտահման համբերութեամբ, այլ անտեղիտալի յամառութեամբ բանազնաց մըն էր, անընկճելի իր իրաւունքներու պաշտպանութեան մէջ, բայց միշտ հեռատես պատրաստակամութեամբ մը, ընդունելու համար որ

իր շահերը յաջող չէին կրնար երթալ, ուրիշներու վնաս պատճառելով:

Խորհրդաւոր ոչինչ կար իր յաջողութեան շուրջ. անիկա միշտ քաջութիւնը ունեցաւ ամբօրէն կառչելու իր համոզումներուն որոնք ընդհանրապէս ճիշդ կ'ըլլային: Իր ձեռներէց ողիւով գիտեր թէ որքան

ամուր էին այն բոլոր ճարտարարուեստական յանձնառութիւնները որոնց կը ձեռնարկէր. իր սկզբունքներէն մին, իր գործերուն համար կարող և հաւատարիմ մարդեր ընտրելն էր, որոնց լաւագոյնս կը վարձատրէր: Ի վերջոյ, տիպար մըն էր որ ամբողջ էութեամբ կը նուիրուէր իր գոր-

ծին, անխոնջ կերպով զլուխ հանելու համար սկսում աշխատանք մը, բայց գիտէր նաև հանգիստ ընելու աղնուական կերպը, — իր պարտէզին մէջ, իր արուեստի դանձերուն մէջ և կամ իր կենդանի խօսակցութեամբ:

Աւանդութեան նսկան ու վախազդեցիկ մարդ մը ըլլալէ շատ հետո, իր վարուելակերպին մէջ շատ աղնու էր ու «հին» քաղաքավարութիւն մը ցոյց կուտար: Իր անձը մասնաւոր հմայք մը ունէր, և արուեստ մը կը դնէր իր արարքներուն մէջ իրեն աղնու հիւրընկալ մը: Հանգուցեալ Պրն. Կիւլպէնկեան զարմանալիօրէն և աչքի զարնող կերպով գերծ էր զոտոգութենէ և մանաւանդ կեղծիքէ: Ինքզինքին երբեք չէր ներեր պոստալստ ըլլալ: Հպարտութիւնը համառիչ էր իրեն սակուութեան, և թերեւ այս փափաքն էր որ — ցուցամուկութենէ և մեծարանքէ հետո ըլլալը — բնականէն մեկուսի ապրելու բնաւորութեան միացած, մենակեացի մը տպաւորութիւնը ստեղծեց:

Պրն. Կիւլպէնկեանի ամենէն կարեւոր և ամենէն աւելի իրմէ ժամանակ և ճիգ պահանջող գործը հղաւ իր արդիւնքին մէջ տակաւ առ տակաւ առաջացող I. P. C. Ընկերութիւնը: (Իրաքեան Քարիւղի Ընկերութիւն): 1914ին տակաւին նոր կը սկսէր մտածուիլ իրաքեան քարիւղի շահարկման մասին, մինչ այսօր տարին 32 միլիոն թոն արտադրութիւն ունի Ընկերութիւնը որուն մէջ կարեւորագոյն գերը ստանձնելը, սկիզբէն մինչ և այսօր իրեն վիճակուեցաւ:

Արդ, քառասուն տարուան անխոնջ և արկածախնդրական կեանքի մը արդիւնք՝ իր արդար վաստակը պիտի յատկացուի «Պալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան» միջոցաւ զուտ բարենպաստի հաստատութիւններու, գլխաւորաբար ուսումնական, դիտական և մշակութային:

Անտարակոյտ, աշխարհ մեծ դէմք մը կորսնցուց յանձին Պրն. Գ. Կիւլպէնկեանի, իսկ Իրաքեան Քարիւղի Ընկերութիւնը իր մեծ և շատ կարող Տնօրէններէն մին, որուն քառասուն տարուան վաստակը, անգնահատելի ծառայութիւններ մատուցած է ընկերութեան:

N. M. E.

ԱՆՄՈՌԱՆԱԼԻ ՅԻՇԱՏԱԿ

1873 տարուան ձմեռն եղանակը, Փոքր Ասիոյ միջաժայրին մէջ, տարօրինակ էր: Տարօրինակ ձմեռ, տարօրինակ ձիւն: Նոյն յեմերի առաջին քառորդէն, իբր չորս ամիս շարունակ, Մեծին Կեսարիոյ ձմեռաները փակուած էին, և երթեւեկութիւնը գրեթէ բոլորովին զաղրած, նոյն իսկ գիւղէ գիւղ:

Սաստիկ ձմեռն այս երկարատե ժամանակին համար, Կեսարիոյ քաղաքին, և մօտակայ գիւղերուն պատրաստի ունեցած պաշարը բաւական չէր. մասնաւորապէս հացի պէտքը օր ըստ օրէ զգալի կ'ըլլար, և մօտակաւ սղութիւնը՝ որ արդէն կը սպառնար, տիրեց: Սղութիւն մը՝ որ նոյնպէս տարօրինակ էր, ձմեռն պէս: Հացի գինը որ կ'արժէր մէկ, կրկնապատկուեցաւ, ո՛չ, — այլ՝ քառապատկուեցաւ, հնգապատկուեցաւ: Հացը պակսեցաւ, ինչպէս աղքատի տնակէն, նոյնպէս հարուստի տունէն: Յուսահատութեան ծանր վիճակի մը այս վայրկեաններուն մէջ, ահաւասիկ Կեսարիոյ Սլովազ Պարուսը ըստած արահետէն ներս կը մտնէին ցորեն և ալիւր բեռնացած 200էն աւելի ուղտեր, որոնց առջևի ուղտապանին և զայն շրջապատող երկու տասնեակ սպասաւորներու պիսիւրէն և մօրուսներէն վար նաւր ու բարակ սօսեր կախուած էին: Կարմիր կաշեպատ մուշտակներու պլլուած այս քաջարի մարդիկը, կարծես արհամարհելով սաստիկ ցուրտը, ձիւնն ու բութը, և հպարտութեամբ զիմադրելով սաստկաշունչ հովերուն, սրաի աւանաքաղցը գոհունակութեամբ կը մտնէին քաղաքէն ներս:

Կայծակի արագութեամբ տարածուեցաւ լուրը քաղաքին մէջ, և առհասարակ ամէն զասակարգ փութաց իր բաժինը ստանալու, աղքատը՝ առանց փոխարինութեան: Հարուստը՝ վճարումով, ա՛յնքան՝ որքան որ արժէքն էր: Եւ ասիկա կրկնուեցաւ քանիցս: Յուսահատութիւնը փոխուեցաւ միսիմարութեան, տրամութիւնը փոխուեցաւ ուրախութեան: